

<p>ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ</p> <p>ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΣΥΛΟΥ</p> <p>ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΣΥΛΟΥ</p> <p>ΓΡΑΦΕΙΟ ΔΙΟΙΚΗΤΗ</p> <p>Ταχ. Δ/ση: Λ. Θηβών 196-198, Αγ. Ιωάννης Ρέντης Ταχ. Κώδικας: 182 33 e-mail: as@migration.gov.gr</p>	<p>Αγ. Ιωάννης Ρέντης, 14.02.2022</p> <p>Αρ. Πρωτ. : 87206</p> <p><u>ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΔΕΚΤΩΝ</u></p>
--	---

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ

Θέμα: Διάπραξη σοβαρού εγκλήματος και οι συνέπειές της στη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας

Με την παρούσα παρέχονται οδηγίες για την ερμηνεία της έννοιας του «**σοβαρού μη πολιτικού εγκλήματος**»¹ του άρθρου 1 ΣΤ (β) της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων (κυρ. με ν.δ. 3989/1959) σε συνδυασμό με την παρ. 2 (β) του άρθρου 12 του ν. 4636/2019, καθώς και του «**σοβαρού εγκλήματος**» της παρ. 1 (β) και (δ) του άρθρου 17 του προαναφερόμενου νόμου.²

Η παρούσα εγκύκλιος εφαρμόζεται και στις περιπτώσεις που η **τέλεση σοβαρού εγκλήματος αποτελεί λόγο ανάκλησης ή μη ανανέωσης** του καθεστώτος διεθνούς προστασίας.

¹ «σοβαρόν αδίκημα του κοινού ποινικού δικαίου» σύμφωνα με το ν.δ. 3989/1959 με το οποίο κυρώθηκε η Σύμβαση.

² Για τις λοιπές περιπτώσεις εφαρμογής των ρητρών αποκλεισμού βλ. αναλυτικά Κατευθυντήριες Οδηγίες για τη Διεθνή Προστασία των Προσφύγων: Η Εφαρμογή των Ρητρών Αποκλεισμού, Άρθρο 1 ΣΤ της Σύμβασης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων, Γενεύη, 4.9.2003 (διαθέσιμο σε : <http://www.refworld.org/docid/3f5857684.html> (εφεξής «Οδηγίες») και το σχετικό αναλυτικό Σημείωμα που συνοδεύει τις παραπάνω Οδηγίες (διαθέσιμο σε <http://www.refworld.org/docid/3f5857d24.html>). Τα δύο κείμενα είναι διαθέσιμα και στην ελληνική γλώσσα

A. ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΕΘΝΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΛΟΓΩ ΔΙΑΠΡΑΞΗΣ ΣΟΒΑΡΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ

Σύμφωνα με τις σχετικές Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ (ΥΑ ΟΗΕ) για τους Πρόσφυγες, «κύριος στόχος [της εφαρμογής της συγκεκριμένης ρήτρας αποκλεισμού από τη χορήγηση **προσφυγικού καθεστώτος**] είναι να στερηθούν οι ένοχοι των αποτρόπαιων πράξεων και των σοβαρών αδικημάτων του κοινού ποινικού δικαίου τη διεθνή προστασία και να διασφαλιστεί η ακεραιότητα του θεσμού του ασύλου από όσους καταχρηστικά προσπαθούν να αποτρέψουν την ποινική τους καταδίκη για τα αδικήματα που έχουν διαπράξει».³ Περαιτέρω και **επιπλέον στόχος** της εφαρμογής των σχετικών ρητρών αποκλεισμού από τη χορήγηση **επικουρικής προστασίας**, είναι και η προστασία της εθνικής ασφάλειας και της κοινωνίας της χώρας υποδοχής.

Η διαδικασία εξέτασης των λόγων αποκλεισμού από το καθεστώς πραγματοποιείται **μετά την εξέταση της υπαγωγής του/της αιτούντος/ούσας σε καθεστώς διεθνούς προστασίας** και μόνο όταν ο/η αιτών/ούσα υπάγεται στο καθεστώς διεθνούς προστασίας σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις.

Επιπλέον η εξέταση για το αν συντρέχουν λόγοι αποκλεισμού πρέπει να γίνεται σε **αυστηρά εξατομικευμένη βάση** και να τηρούνται όλες οι εγγυήσεις ώστε η διαδικασία που θα ακολουθηθεί να είναι απόλυτα δίκαιη. Σε περίπτωση **αιτήματος εξ ονόματος μελών οικογένειας**, ο αποκλεισμός του κυρίως αιτούντος δεν σημαίνει αποκλεισμό και των εξαρτώμενων μελών της οικογένειάς του που περιλαμβάνονται στην αίτηση.⁴

Όπως προκύπτει από τη διατύπωση της διάταξης της παρ. 2 του άρθρου 12 του ν. 4636/2019, και σύμφωνα με τις σχετικές Οδηγίες και το Σημείωμα της ΥΑ ΟΗΕ,⁵ και τους Οδηγούς της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης Ασύλου (ΕΥΑΑ)⁶ σχετικά με την αντίστοιχη διάταξη της Σύμβασης της Γενεύης, το **βάρος της απόδειξης** στις περιπτώσεις αποκλεισμού είναι αντεστραμμένο. Έτσι εναπόκειται στην Υπηρεσία να θεμελιώσει ότι συντρέχουν οι προϋποθέσεις αποκλεισμού (π.χ. θα πρέπει η Υπηρεσία να διαθέτει την καταδικαστική απόφαση ή άλλα αποδεικτικά στοιχεία από τα οποία θεμελιώνεται ότι ο αιτών τέλεσε το έγκλημα), ενώ η αμφιβολία είναι υπέρ του αιτούντος.

Περαιτέρω, και **το μέτρο της απόδειξης** είναι υψηλό και συνεπώς **απαιτείται να υπάρχουν σαφείς και αξιόπιστες πληροφορίες για τους σοβαρούς λόγους που υποδεικνύουν ότι πληρούνται οι ρήτρες αποκλεισμού και όχι μόνον εύλογη πιθανότητα ούτε απλές υποψίες**. Το μέτρο της απόδειξης θεωρείται επίσης αυστηρότερο από τη «σημαντική πιθανότητα».

³ Οδηγίες, ό.π.

⁴ Βλ. και Σημείωμα ΥΑ ΟΗΕ, ό.π. παρ. 94 και 95.

⁵ Οδηγίες (παρ. 34-35) και Σημείωμα (παρ.105-111), ό.π.

⁶ ΕΥΑΑ: Αποκλεισμός: άρθρα 12 και 17 της οδηγίας για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου (2011/95/ΕΕ) Δικαστική ανάλυση, Ιανουάριος 2016, διαθέσιμο σε https://www.euaa.europa.eu/sites/default/files/Exclusion_Judicial_Analysis_GR.pdf, Πρακτικός οδηγός της ΕΑΣΟ: Αποκλεισμός, Ιανουάριος 2017, διαθέσιμος στο <https://www.euaa.europa.eu/sites/default/files/EASO-Practical-Guide-Exclusion-EL.PDF>

Τέτοιοι σοβαροί λόγοι μπορεί να είναι η ύπαρξη καταδικαστικής απόφασης ή σαφή στοιχεία από το φάκελο της υπόθεσης από τα οποία προκύπτουν σοβαροί λόγοι να θεωρείται ότι έχει τελέσει το έγκλημα, εάν πρόκειται για πράξη για την οποία δεν έχει κινηθεί ποινική διαδικασία στην χώρα που το διέπραξε ο αιτών ή για πράξη που έχει κινηθεί ποινική διαδικασία αλλά δεν έχει ολοκληρωθεί ή/και δεν υπάρχει απόφαση. **Δεν είναι, ωστόσο, απαραίτητο να ικανοποιείται το μέτρο «πέρα από κάθε εύλογη αμφιβολία» και η έννοια της βεβαιότητας που ισχύει στις ποινικές υποθέσεις** για την απόδειξη της «ενοχής» ενώπιον ενός ποινικού δικαστηρίου.

1. Αποκλεισμός από το προσφυγικό καθεστώς

Σύμφωνα με την παρ. 2(β) του άρθρου 12 του ν. 4636/2019 υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής αποκλείεται από το καθεστώς του πρόσφυγα όταν υπάρχουν σοβαροί λόγοι να θεωρείται ότι έχει διαπράξει **σοβαρό μη πολιτικό έγκλημα πριν την είσοδό του στην ελληνική επικράτεια**.

Οι χειριστές θα πρέπει να εξετάζουν τα ακόλουθα στοιχεία:

- i) την προϋπόθεση να συνιστούν μία ή περισσότερες επίμαχες πράξεις έγκλημα,
- ii) την προϋπόθεση να είναι το έγκλημα σοβαρό,
- iii) τον μη πολιτικό χαρακτήρα του εγκλήματος, καθώς και
- iv) τα γεωγραφικά και χρονικά στοιχεία, και συγκεκριμένα την προϋπόθεση να διαπράχθηκε το έγκλημα εκτός της Ελλάδας πριν την είσοδό του στην Ελληνική Επικράτεια.

Αναλυτικά οι προϋποθέσεις:

1.1. Έγκλημα που τελέστηκε εκτός Ελλάδας

Απαραίτητη προϋπόθεση για την εφαρμογή του άρθρου 1 ΣΤ (β) της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων και της διάταξης της παρ. 2 (β) του άρθρου 12 του ν. 4636/2019, είναι η τέλεση του εγκλήματος **εκτός της χώρας υποδοχής**.

Ειδικά όμως στην περίπτωση που προκύπτει ότι ο αιτών έχει καταδικαστεί στην Ελλάδα για το έγκλημα της **παράνομης μεταφοράς πολιτών τρίτων χωρών** στην επικράτεια της χώρας, προκειμένου να εφαρμοστούν οι διατάξεις περί αποκλεισμού, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη και η πράξη της παράνομης μεταφοράς των υπηκόων τρίτων χωρών που τελέστηκε εκτός της χώρας, πριν ο αιτών εισέλθει στην ελληνική επικράτεια (π.χ. από την επικράτεια της Τουρκίας προς τα ελληνικά σύνορα). Η πράξη αυτή είναι παράνομη και τιμωρείται από τη νομοθεσία των περισσότερων χωρών, ενώ το έγκλημα αυτό («λαθραία διακίνηση μεταναστών») αποτελεί αντικείμενο πρόσθετου Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση του ΟΗΕ κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος (2004), γεγονός που καταδεικνύει ότι αντιμετωπίζεται από τη διεθνή κοινότητα ως σοβαρό έγκλημα.

1.2. Έννοια σοβαρού εγκλήματος

Κατά την ΥΑ ΟΗΕ, για το χαρακτηρισμό ενός εγκλήματος ως **σοβαρού**, πρέπει να συνεκτιμώνται:

- i. η **φύση της πράξης**: για παράδειγμα, μεταξύ άλλων εξετάζονται η επιβολή σωματικής ή ψυχολογικής βίας, οι χρησιμοποιούμενες μέθοδοι, τυχόν χρήση φονικού όπλου κ.λ.π
- ii. η **πραγματική βλάβη** που αυτή προκαλεί,
- iii. η **μορφή της διαδικασίας που εφαρμόστηκε για την άσκηση ποινικής δίωξης**,
- iv. η **φύση της τιμωρίας**: μπορεί να γίνει παραπομπή στη μέγιστη ποινή που ενδέχεται να επιβληθεί σε περίπτωση καταδίκης ή στη διάρκεια της τιμωρίας που επιβλήθηκε κατά την απαγγελία της ποινής, καθώς και
- v. η **αντιμετώπισή της από άλλες έννομες τάξεις**.⁷ Για τους σκοπούς του αποκλεισμού, το σοβαρό έγκλημα έχει αυτοτελή έννοια σε διεθνές επίπεδο και δεν πρέπει να ορίζεται αποκλειστικά διά παραπομπής στο εθνικό δίκαιο, αλλά πρέπει να λαμβάνεται υπόψη και η αντιμετώπισή του εγκλήματος σε διεθνές επίπεδο ή και από άλλες έννομες τάξεις.

Οι κατευθυντήριες οδηγίες του Εγχειριδίου για τις διαδικασίες και τα κριτήρια καθορισμού του καθεστώτος των προσφύγων της ΥΑ ΟΗΕ σύμφωνα με τις οποίες «σοβαρό» έγκλημα πρέπει να θεωρηθεί εκείνο που τιμωρείται με «θανατική ή άλλη σοβαρή ποινή» πρέπει να ληφθούν υπόψη συνδυαστικά με τα προαναφερόμενα κριτήρια. «Σοβαρά» εγκλήματα μπορεί να είναι ο φόνος (ανθρωποκτονία), ο βιασμός, ο εμπρησμός και η ληστεία. Κάποια άλλα αδικήματα μπορεί να χαρακτηριστούν σοβαρά όταν διαπράττονται με τη χρήση θανατηφόρων όπλων, επιφέρουν βαρεία βλάβη στο θύμα ή **αποδεικνύουν την κατά συνήθεια σοβαρή εγκληματική συμπεριφορά του δράστη**. Από την άλλη πλευρά εγκλήματα όπως είναι οι μικροκλοπές ή η κατοχή ναρκωτικών ουσιών για προσωπική χρήση δεν πληρούν τις προϋποθέσεις της σοβαρότητας που θέτει το άρθρο 1 ΣΤ (β).»⁸ Σύμφωνα δε με τη δικαστική ανάλυση του ΕΑΣΟ για τους λόγους αποκλεισμού των αρ. 12 και 17 της Οδηγίας για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου (2011/95/ΕΕ), «Παραδείγματα σοβαρών εγκλημάτων είναι, μεταξύ άλλων, η ανθρωποκτονία εκ προθέσεως, η απόπειρα ανθρωποκτονίας εκ προθέσεως, ο βιασμός, η ένοπλη ληστεία, τα βασανιστήρια, η βαριά σωματική βλάβη, η εμπορία ανθρώπων, η απαγωγή, ο εμπρησμός, η απαγωγή παιδιού, το εμπόριο ναρκωτικών και η συνωμοσία για την προώθηση τρομοκρατικής βίας. Σοβαρά οικονομικά εγκλήματα τα οποία συνεπάγονται σημαντική ζημία [π.χ. υπεξαίρεση] μπορούν επίσης να θεωρηθούν σοβαρά

⁷ ο.π., ιδίως Οδηγίες, παρ. 14, ό.π. και Σημείωμα παρ. 40, ό.π., όπου παρατίθενται παραδείγματα σοβαρών εγκλημάτων για την εφαρμογή των ρητρών αποκλεισμού

⁸ Βλ. Σημείωμα, παρ. 40, ό.π.

εγκλήματα.»⁹.

Ειδικότερα, για τον χαρακτηρισμό ενός εγκλήματος ως «σοβαρού», ένα από τα σημαντικά στοιχεία αυτού είναι το να εμπεριέχει η αντικειμενική υπόσταση¹⁰ του εγκλήματος το στοιχείο της σωματικής ή ψυχολογικής βίας. Από την άλλη, εγκλήματα κατά της παρουσίας ή της ιδιοκτησίας (π.χ. κλοπή, απάτη) και εν γένει **τα οικονομικά εγκλήματα, θα μπορούν να θεωρηθούν «σοβαρά», στις περιπτώσεις μόνο που έχουν λάβει χαρακτήρα οργανωμένης εγκληματικότητας** [με χρήση πολλών συνεργατών, δίκτυο μεταξύ διαφόρων πόλεων ή κρατών, «επαγγελματική» οργάνωση και τέλεση αυτών] και επίσης η δράση των δραστών αυτών των αδικημάτων έχει τόσο **σοβαρό αντίκτυπο στην ζωή και την καθημερινότητα των ανθρώπων** της χώρας όπου τελέστηκε, που αυτό αποκτά, υπό τις δεδομένες συνθήκες, ιδιαίτερη ηθική απαξία.

Επισημαίνεται ότι στις περιπτώσεις που η αντικειμενική υπόσταση του εγκλήματος συνίσταται στην τέλεση **ιδιαίτερα σκληρών ή αποτρόπαιων πράξεων, το έγκλημα αυτό θα πρέπει να οδηγεί πάντοτε σε αποκλεισμό από το προσφυγικό καθεστώς**. Αποτρόπαιες δε πράξεις θεωρούνται οι πράξεις οι οποίες χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερη σκληρότητα και οι οποίες προκαλούν αποστροφή στο μέσο άνθρωπο.

1.3. Έννοια σοβαρού μη πολιτικού εγκλήματος

Ειδικότερα, σύμφωνα με την ΥΑ ΟΗΕ, «ένα σοβαρό έγκλημα είναι μη πολιτικό όταν κατά την τέλεσή του κυριαρχούν **άλλα κίνητρα (όπως προσωπικοί λόγοι ή όφελος)**. Όταν δεν υπάρχει σαφής σχέση ανάμεσα στο έγκλημα και τον επικαλούμενο πολιτικό στόχο ή όταν η πράξη είναι δυσανάλογη με τον επικαλούμενο πολιτικό στόχο κυρίαρχα είναι τα μη πολιτικά κίνητρα. Τα κίνητρα, το πλαίσιο, οι μέθοδοι και η αναλογία του εγκλήματος με το σκοπό που επιδιώκει είναι σημαντικοί παράγοντες που συμβάλλουν στην αξιολόγηση της πολιτικής φύσης. Έχει σημασία, αλλά όχι αποφασιστική, ο χαρακτηρισμός ενός συγκεκριμένου εγκλήματος ως μη πολιτικού σε μια συμφωνία έκδοσης. Αποτρόπαιες πράξεις βίας, όπως αυτές που κοινά θεωρούνται «τρομοκρατικές» δεν μπορούν να χαρακτηριστούν πολιτικές, αφού είναι δυσανάλογες με κάθε πολιτικό σκοπό. Περαιτέρω, για να θεωρηθεί ένα έγκλημα πολιτικό, **θα πρέπει οι πολιτικοί στόχοι να είναι συνεπείς με τις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων**».¹¹

Ομοίως, ο Πρακτικός Οδηγός του EASO για τον Αποκλεισμό αναφέρει ρητά ότι **οι πράξεις «τρομοκρατικής φύσης» θεωρούνται πάντα δυσανάλογες με την επίτευξη ενός πολιτικού σκοπού, εάν το έγκλημα είναι αρκούντως σοβαρό** και, επομένως, ο μη πολιτικός χαρακτήρας

⁹ EASO: Αποκλεισμός: άρθρα 12 και 17 της οδηγίας για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου (2011/95/ΕΕ) Δικαστική ανάλυση, Ιανουάριος 2016, σελ. 33, διαθέσιμο σε https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/Exclusion_Judicial_Analysis_GR.pdf

¹⁰ Αντικειμενική υπόσταση ενός εγκλήματος συνιστούν τα στοιχεία που χρησιμοποιεί ο νομοθέτης για να περιγράψει ένα έγκλημα και συγκεκριμένα το υποκείμενο του εγκλήματος (ο δράστης), το αντικείμενο του εγκλήματος (προσβαλλόμενο έννομο αγαθό) και η πράξη της προσβολής το έννομου αγαθού.

¹¹ Βλ. Οδηγίες, ό.π. καθώς και Βλ. για πράξεις που θεωρούνται πράξεις «τρομοκρατίας» και το χαρακτηρισμό τους ως «πράξεις αντίθετες στους σκοπούς και τις αρχές των Ηνωμένων Εθνών» κατά την έννοια του άρθ. 12Τ (γ) της Σύμβασης της Γενεύης και του άρθ. 12 παρ. 2 (γ) του ν. 4636/2019, ΔΕΕ C-573/14 Lounani, 31/1/2017.

θα ενυπάρχει. Πρέπει, ωστόσο, να ικανοποιείται το γεωγραφικό και το χρονικό κριτήριο.¹²

Περαιτέρω, σύμφωνα με την παρ. 2β του άρθρου 12 του ν. 4636/2019, η τέλεση αποτρόπαιης πράξης, ακόμη και όταν το έγκλημα γίνεται με πολιτικό στόχο, οδηγεί σε αποκλεισμό.

1.4. Ζητήματα ατομικής ευθύνης

Στη συνέχεια, ο/η χειριστής/ρια της υπόθεσης πρέπει να διαπιστώσει εάν υπάρχουν σοβαροί λόγοι να πιστεύεται ότι ο/η αιτών/ούσα συνδέεται με τις υπό εξέταση πράξεις που συνεπάγονται αποκλεισμό λόγω καταλογισμού (ή ίδρυσης) ατομικής ευθύνης. Η ποινική ευθύνη προϋποθέτει γενικά η αντικειμενική υπόσταση του αδικήματος (*actus reus*) να πραγματώθηκε από τον ενδιαφερόμενο με πρόθεση και γνώση (*mens rea*). Οι χειριστές οφείλουν να εκτιμούν κατά πόσον η συμπεριφορά (**φύση και της έκταση της συμμετοχής (*actus reus*)**) και η ψυχική κατάσταση (***mens rea***) του/της αιτούντος/ούσας πληρούν τα στοιχεία του σοβαρού μη πολιτικού εγκλήματος.

Πέραν της ύπαρξης του αντικειμενικού και του υποκειμενικού στοιχείου, πρέπει να εξετάζεται αν ο ενδιαφερόμενος προβάλλει οποιαδήποτε **υπερασπιστικά επιχειρήματα τα οποία γίνεται δεκτό ότι αίρουν την ποινική ευθύνη**, στην περίπτωση αυτή δεν υπάρχει καμία ποινική συνέπεια και, επομένως, η συμπεριφορά δεν μπορεί να θεωρηθεί αξιόποινη.

Ειδικότερα:

1.4.1. Φύση και έκταση συμμετοχής

Ως συμπεριφορά νοείται η πράξη ή η παράλειψη πράξης, ενώ σε κάθε περίπτωση εκτιμάται η βαρύτητα της συμμετοχής. Ο/η χειριστής/ρια της υπόθεσης θα πρέπει επίσης να έχει υπόψη ότι μπορεί να στοιχειοθετηθεί ατομική ευθύνη ακόμη και όταν (υπάρχουν σοβαροί λόγοι να πιστεύεται ότι) **ο αιτών απλά και μόνο αποπειράθηκε** να τελέσει την ή τις πράξεις που συνεπάγονται αποκλεισμό. Ειδικότερα:

α. Αυτουργία (Συναυτουργία ΠΚ 45): Ο/η αιτών/ούσα διέπραξε ο/η ίδιος/α την πράξη που συνεπάγεται αποκλεισμό. Κάτι τέτοιο προϋποθέτει γενικά πρόθεση όσον αφορά τη συμπεριφορά και/ή τις συνέπειές της και γνώση όσον αφορά τη συμπεριφορά, τις συνέπειες και/ή άλλες σχετικές περιστάσεις.

β. Υποκίνηση τρίτων σε τέλεση πράξης (Ηθική αυτουργία ΠΚ 46): Ο αιτών παρότρυνε με πρόθεση άλλα πρόσωπα να τελέσουν την ή τις πράξεις με τη μορφή του σχεδιασμού ή της

¹² Πρακτικός οδηγός της EASO: Αποκλεισμός, Ιανουάριος 2017, διαθέσιμος στο <https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/EASO-Practical-Guide-Exclusion-EL.PDF>, σελ. 28

παρακίνησης ή της διαταγής, είχε γνώση της βάσιμης πιθανότητας να είναι η διάπραξη των εγκλημάτων πιθανή συνέπεια των πράξεών του, και η συμπεριφορά αυτή θα πρέπει να αποτελεί παράγοντα που συμβάλλει με σαφή τρόπο στην εγκληματική συμπεριφορά τρίτου ή τρίτων.

γ. Συνέργεια και Συμβολή (ΠΚ 47): Όταν ο αιτών συμμετείχε ως άμεσος συνεργός στην τέλεση της άδικης πράξης από το δράστη, η ουσιαστική αυτή συμβολή του συνεπάγεται αποκλεισμό. Αναφορικά με τον **απλό συνεργό**, δηλαδή εκείνον που παρείχε οποιαδήποτε συνδρομή στο δράστη, αλλά όχι άμεση, **θα πρέπει να γίνεται ιδιαίτερη στάθμιση**, καθώς από την ελληνική νομοθεσία ο απλός συνεργός τιμωρείται με ποινή ελαττωμένη. Κατά συνέπεια θα πρέπει να γίνεται εξατομικευμένη κρίση κατά την οποία θα εκτιμάται το είδος και η σημασία της συμμετοχής στη διάπραξη του συγκεκριμένου εγκλήματος (αν π.χ. παράσχει πρακτική συνδρομή οργανώνοντας την υλική ή επιχειρησιακή υποστήριξη που απαιτείται για τη δράση μιας εγκληματικής ομάδας ή χρηματοδοτώντας μια εγκληματική ομάδα ή έχει παράσχει ηθική υποστήριξη) και κατά πόσον η συμπεριφορά του αιτούντος είχε ουσιαστικές συνέπειες για την τέλεση πράξεων τρίτων που συνεπάγονται αποκλεισμό (π.χ. φυσική παρουσία και μόνο προσώπου εξουσίας κατά την τέλεση πράξης ή πράξεων που συνεπάγονται αποκλεισμό μπορεί να έχει σημαντικό νομοποιητικό ή ενθαρρυντικό αποτέλεσμα). Είναι απαραίτητο να αποδειχθεί ότι ο αιτών γνώριζε ότι η συμπεριφορά του θα βοηθούσε ή θα διευκόλυνε την πιθανή τέλεση των εν λόγω πράξεων. Η συνέργεια δεν προϋποθέτει ότι το πρόσωπο έχει την ίδια πρόθεση με τον φυσικό αυτουργό.

δ. Συμμετοχή σε κοινή εγκληματική δραστηριότητα (ΠΚ 49 ιδιαίτερες ιδιότητες ή σχέσεις): Η συμμετοχή σε κοινή εγκληματική επιχείρηση δεν περιορίζεται στην απλή σύνδεση με τους δράστες των εγκλημάτων, αλλά προϋποθέτει την ύπαρξη πολλών προσώπων που ενεργούν με κοινό σκοπό, τη σημαντική συμβολή στον κοινό εγκληματικό σκοπό και την πραγμάτωση του κοινώς σχεδιασμένου εγκλήματος.

Γενικότερα, **όταν οι πράξεις που συνεπάγονται αποκλεισμό αποδίδονται σε ομάδα ή καθεστώς** με το οποίο συνδέεται ο αιτών, θα πρέπει να εξεταστούν κυρίως οι δραστηριότητες του αιτούντος, η μορφή της σχέσης του αιτούντος με την ομάδα ή το καθεστώς, οι δραστηριότητες και η φύση της ομάδας ή του καθεστώτος, η ελευθερία επιλογής όσον αφορά τη σύνδεση με την ομάδα ή το καθεστώς, η θέση, ο βαθμός, το κύρος και η επιρροή του αιτούντος στην ομάδα ή στο καθεστώς.

ε. Ευθύνη διοίκησης: Προκειμένου ο αιτών να φέρει ευθύνη για πράξεις των υφισταμένων του θα πρέπει να εξακριβώνεται η **ύπαρξη σχέσης ανωτέρου-υφισταμένου** μεταξύ του προσώπου και άλλων (υπό τη διοίκηση / τις διαταγές και τον έλεγχο) οι οποίοι σχετίζονται με τις πράξεις που συνεπάγονται αποκλεισμό, σοβαροί λόγοι να πιστεύεται ότι **ο αιτών γνώριζε ή όφειλε να γνωρίζει** ότι ο υφιστάμενός του διέπραξε, διέπραττε ή επρόκειτο να διαπράξει την ή τις πράξεις

Διανομή μέσω 'ΙΡΙΔΑ' με UID: 620650473b7d7d0f5f53ee6d στις 14/02/22 21:16

που συνεπάγονται αποκλεισμό, και ο αιτών απείχε ή παρέλειψε να αποτρέψει ή να εμποδίσει την τέλεση της ή των πράξεων και να τιμωρήσει τους δράστες.

1.4.2. Ενδιάθετη Κατάσταση (Υποκειμενική Υπόσταση εγκλήματος- mens rea)

α. Πρόθεση: Πρέπει να λαμβάνονται υπόψη δύο πτυχές της πρόθεσης, ότι **ο αιτών επιδίωξε (είχε την πρόθεση) να ενεργήσει** με τη συγκεκριμένη συμπεριφορά **και να προκαλέσει τη συνέπεια (ή γνώριζε ότι αυτή θα επέλθει** κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων). Σύμφωνα με το Σημείωμα της ΥΑ ΟΗΕ, **μόνο εγκλήματα που τελέστηκαν με δόλο (με πρόθεση)** μπορούν να οδηγήσουν σε αποκλεισμό από τη διεθνή προστασία και όχι αυτά που τελέστηκαν από αμέλεια ακόμη και αν είναι βαριά.¹³

β. Γνώση: Όσον αφορά την ατομική ευθύνη, ως «γνώση» εννοείται γενικά **η επίγνωση ότι συντρέχει περίπτωση ή ότι θα επέλθει συνέπεια** κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων. Ο χειριστής της υπόθεσης μπορεί να τεκμηριώσει τη γνώση βάσει των διαθέσιμων αποδεικτικών στοιχείων, συμπεριλαμβανομένων των δηλώσεων του αιτούντος. Θα πρέπει, ωστόσο, να αντιμετωπίζονται με προσοχή περιπτώσεις στις οποίες η γνώση συνάγεται από ενδείξεις, όπως πληροφορίες σχετικά με το γενικό πλαίσιο εκδήλωσης της συμπεριφοράς, την κλίμακα των αποτρόπαιων πράξεων που διαπράχθηκαν, τη γενική τους φύση σε μια περιοχή ή χώρα, κ.λπ.

1.4.3. Περιστάσεις που καταλύουν την ατομική ευθύνη

Κατά την εφαρμογή των ρητρών αποκλεισμού, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη τυχόν ύπαρξη περιστάσεων που αποκλείουν τον άδικο χαρακτήρα της πράξης αντίστοιχη με τα άρθρα 20- 25 του Ποινικού Κώδικα (προσταγή, άμυνα, κατάσταση ανάγκης) ή λόγοι που αίρουν τον καταλογισμό της πράξης αντίστοιχοι με τα άρθρα 31-35 του Ποινικού Κώδικα (νομική πλάνη, κατάσταση ανάγκης, ανικανότητα). Ειδικότερα:

α. Απουσία πνευματικής ικανότητας για την κατανόηση και τον έλεγχο μιας συμπεριφοράς: Το υποκειμενικό στοιχείο που απαιτείται για τον καταλογισμό ατομικής ευθύνης («ενδιάθετη κατάσταση») καθίσταται άνευ σημασίας στις περιπτώσεις και το έγκλημα δεν καταλογίζεται στο δράστη όταν υπάρχει **διατάραξη των πνευματικών λειτουργιών ή της συνείδησης (ΠΚ 34, 35)**. Αυτό ισχύει όταν ο δράστης δεν είχε την ικανότητα να αντιληφθεί το άδικο της πράξης του ή να ενεργήσει σύμφωνα με την αντίληψή του για το άδικο αυτό **λόγω ψυχικής νόσου ή βλάβης ή διανοητικής διαταραχής.**

Η **ακούσια μέθη δεν** αποτελεί λόγο μη καταλογισμού ατομικής ευθύνης **εάν το πρόσωπο έχει περιέλθει οικειοθελώς σε κατάσταση μέθης** υπό συνθήκες που του επέτρεπαν να γνωρίζει ότι η μέθη ενέχει κίνδυνο πιθανής συμμετοχής του σε συμπεριφορά που συνιστά πράξη η οποία

¹³ βλ. Σημείωμα ΥΑ ΟΗΕ, ό.π., παρ. 64

συνεπάγεται αποκλεισμό και παρέβλεψε αυτόν τον κίνδυνο.

Σε περίπτωση που η υπόθεση αφορά ανήλικο/η αιτούντα/ούσα, θα πρέπει να γίνει πολύ προσεκτική εκτίμηση του **βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού, της ωριμότητάς του/της και της ικανότητάς του/της προς καταλογισμό** της πράξης για την οποία ενδέχεται να αποκλειστεί από το καθεστώς διεθνούς προστασίας. Θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η ηλικία του όταν τέλεσε την πράξη. Ειδικότερα, σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία (άρθρα 126 και 127 ΠΚ) ορίζεται ότι «η αξιόποινη πράξη που τελέστηκε **από ανήλικο δώδεκα έως δεκαπέντε ετών δεν καταλογίζεται σε αυτόν. Το δικαστήριο μπορεί να του επιβάλει αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα.**». Οι διατάξεις αυτές θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη σε περίπτωση αποκλεισμού ανηλίκου από καθεστώς διεθνούς προστασίας και κατά συνέπεια ο αιτών δεν θα πρέπει να αποκλείεται **σε καμία περίπτωση για πράξεις που τέλεσε ενώ ήταν κάτω των 15 ετών**, ενώ για πράξεις που τέλεσε ενώ ήταν άνω των 15 θα πρέπει να αποκλείεται σε όλως εξαιρετικές περιπτώσεις, λαμβανομένης υπόψη της βαρύτητας και της φύσης της πράξης.

β. Πραγματική και νομική πλάνη: Η υποκειμενική υπόσταση ενός εγκλήματος καταλύεται αν, σύμφωνα με τα άρθρα ΠΚ 30 και 31 ο αιτών, κατά την τέλεση της πράξης, τελούσε σε πλάνη και αυτή ήταν πραγματική (*αγνοεί τα περιστατικά που συνιστούν μια αξιόποινη πράξη*), νομική (*αγνοεί ότι μια ιδιαίτερη μορφή συμπεριφοράς είναι έγκλημα ή σχετίζεται με υπακοή σε προσταγές ανωτέρου όταν πληρούνται οι σχετικές προϋποθέσεις*) ή ήταν συγγνωστή (*δεν είχε συνείδηση του άδικου χαρακτήρα της λόγω πλάνης που δεν μπορούσε να αποφύγει, μολονότι κατέβαλε την οφειλόμενη από τις περιστάσεις και δυνατή γι' αυτόν επιμέλεια*) καθώς ενδέχεται, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, να συνιστούν λόγους απαλλαγής από την ατομική ευθύνη διότι καταλύουν την υποκειμενική υπόσταση ενός εγκλήματος.

γ. Εξαναγκασμός (Κατάσταση Ανάγκης ΠΚ25, ΠΚ32): Η πράξη δεν καταλογίζεται όταν i) Η συμπεριφορά του αιτούντος προκλήθηκε κατόπιν απειλής (εναντίον του αιτούντος ή άλλου προσώπου) επικείμενου θανάτου ή συνεχιζόμενης ή επικείμενης βαρείας σωματικής βλάβης, ii) ο αιτών ενήργησε αναγκαστικά και εύλογα για να αποφύγει την απειλή αυτή, και iii) ο αιτών δεν είχε σκοπό να προκαλέσει βαρύτερη βλάβη από την απειλή που επιδίωξε να αποφύγει. Κατά συνέπεια, εφόσον είναι εφικτό θα πρέπει να γίνεται σχετική διερεύνηση και ιδίως να ελέγχεται κατά πόσο πληρούνται οι προϋποθέσεις αναλογικότητας μεταξύ του διαφλασσόμενου και του πληγέντος έννομου αγαθού.

δ. Αυτοάμυνα ή υπεράσπιση άλλων (ΠΚ 22-23-24): Όταν πληρούνται οι ακόλουθες σωρευτικές προϋποθέσεις: i. Επικείμενη και παράνομη άσκηση βίας εναντίον του αιτούντος ή άλλου προσώπου, ii. Ο αιτών ενήργησε εύλογα για την υπεράσπιση του εαυτού του ή άλλου προσώπου, iii. Η συμπεριφορά του αιτούντος ήταν ανάλογη προς τον βαθμό κινδύνου. Η υπεράσπιση περιουσίας συνιστά λόγο άρσης της ποινικής ευθύνης μόνο στην περίπτωση εγκλημάτων πολέμου.

ε. Προσταγή ανωτέρου (ΠΚ 20-21): Όταν πληρούνται οι ακόλουθες σωρευτικές προϋποθέσεις: i. Ο αιτών τελούσε υπό την εντολή κυβέρνησης ή ανωτέρου (στρατιωτικού ή πολιτικού), ii. Είχε νομική υποχρέωση να εκτελεί εντολές της κυβέρνησης ή του εν λόγω ανωτέρου, iii. Δεν γνώριζε ότι η προσταγή ήταν παράνομη, iv. Η εντολή δεν ήταν πρόδηλα παράνομη (*σύμφωνα με τις διεθνείς απαιτήσεις πρόδηλα παράνομη θεωρείται μια εντολή τέλεσης βασανιστηρίων, γενοκτονίας ή εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας*).

Συνεπώς, η απουσία ενός από τα στοιχεία του εγκλήματος —του αντικειμενικού (actus reus) ή του υποκειμενικού (mens rea)— που απαιτούνται βάσει του σχετικού ορισμού ή του καταλογισμού ποινικής ευθύνης θα οδηγήσει στη διαπίστωση ότι **το αδίκημα δεν διαπράχθηκε**.

1.4.4 Επιπρόσθετες παράμετροι (Άφεση)

α. Παραγραφή- Εξάλειψη αξιοποιήσιμου: Στις περιπτώσεις που τα εγκλήματα έχουν παραγραφεί **δεν** θα πρέπει **καταρχάς** να αποκλείεται ο δράστης τους από τη διεθνή προστασία, καθώς δεν θα μπορεί να θεωρηθεί ανάξιος για διεθνή προστασία. Ο χειριστής της υπόθεσης θα πρέπει να εξετάσει εάν τα εγκλήματα υπόκεινται σε παραγραφή, δηλαδή εάν παύει η δίωξή τους και εξαλείφεται το αξιόποινό τους, σύμφωνα με τη νομοθεσία της χώρας καταγωγής και κατά πόσο ο χρόνος παραγραφής είναι ανάλογος με τον προβλεπόμενο από τις αντίστοιχες διατάξεις του ελληνικού δικαίου. Σε περίπτωση **προφανούς δυσαναλογίας**, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη **οι διατάξεις του ελληνικού δικαίου**. Παράλληλα, θα αξιολογούνται **πάντοτε** τα στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος, όπως επί παράδειγμα αν συνίσταται σε αποτρόπαια πράξη, καθώς και το αποτέλεσμα της εγκληματικής συμπεριφοράς και οι περιστάσεις (τόπου, χρόνου, τρόπου, μέσων), υπό τις οποίες τελέστηκε η εν λόγω συμπεριφορά.

Επομένως, η περίπτωση αυτή αφορά **κυρίως εγκλήματα ήσσονος σημασίας**, τυχόν δε παραγραφή των εγκλημάτων εκείνων που συνίστανται σε **πράξεις που συνεπάγονται αποκλεισμό** δεν μπορεί, **λόγω της ιδιαίτερης σοβαρότητάς τους**, να λογιστεί υπέρ του/της αιτούντος/ούσας

β. Έκτιση Ποινής: Το γεγονός ότι ο αιτών έχει ήδη εκτίσει την ποινή που του επιβλήθηκε για το έγκλημα το οποίο διέπραξε θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη για την εφαρμογή των ρητρών αποκλεισμού, διότι θα μπορούσε, υπό προϋποθέσεις, να ερμηνευθεί ότι ο αιτών **δεν είναι πια ανάξιος για προστασία** και ως εκ τούτου **δεν θα πρέπει να αποκλείεται από τη χορήγηση καθεστώτος**. Ειδικότερα, θα πρέπει να γίνεται **διερεύνηση** αν και κατά πόσο η δίκη πληρούσε τις διεθνώς παραδεδεδεγμένες προδιαγραφές, αν η ποινή που επιβλήθηκε και το τμήμα της ποινής που έχει εκτιθεί ήταν ανάλογο με την αντίστοιχη προβλεπόμενη ποινή για ανάλογες

Διανομή μέσω 'ΙΡΙΔΑ' με UID: 620650473b7d7d0f5f53ee6d στις 14/02/22 21:16

πράξεις, όπως αυτές τιμωρούνται κατά το ελληνικό δίκαιο, αν ο κρατούμενος αφέθηκε υπό όρους ελεύθερος πριν την πλήρη έκτιση της ποινής του και αν αυτό διατάχθηκε κατ' εφαρμογή διατάξεων ανάλογων με αυτές της ελληνικής νομοθεσίας και σε σχέση π.χ. με τη διαγωγή του προσώπου μετά τη συμμετοχή του στις πράξεις, συμπεριλαμβανομένης της διαγωγής του κατά τη διάρκεια της φυλάκισής του καθώς και εάν ο αιτών έχει εκφράσει μεταμέλεια, έχει επανορθώσει και/ή έχει αναλάβει την ευθύνη για τις πράξεις του.

γ. Απονομή χάριτος ή αμνηστίας: Ο χειριστής της υπόθεσης θα πρέπει να εξετάσει εάν έχει χορηγηθεί αμνηστία ή χάρη για τις πράξεις που τελέστηκαν από τον αιτούντα καθώς και τις συνθήκες και τους όρους με τους οποίους χορηγήθηκαν, αν δηλαδή αυτή αντικατοπτρίζει τη δημοκρατική βούληση της οικείας χώρας και αν το πρόσωπο λογοδότησε με οποιονδήποτε άλλο τρόπο (π.χ. σε Επιτροπή Αλήθειας και Συμφιλίωσης).

Επισημαίνεται ότι **ο αιτών θα πρέπει να αποκλείεται από το καθεστώς του πρόσφυγα**, παρά την έκτιση της ποινής, της απονομής χάριτος ή αμνηστίας, **αν από το είδος της πράξης που τέλεσε και τις συνέπειές της προκύπτει με σαφήνεια ότι αυτός είναι ανάξιος διεθνούς προστασίας και ο παραβατικός χαρακτήρας του παραμένει κυρίαρχος** Σε αυτές τις περιπτώσεις θα μπορούσαν να ενταχθούν εγκλήματα των οποίων η αντικειμενική υπόσταση συνίσταται σε **αποτρόπαιες πράξεις ή πράξεις με ιδιαίτερη κοινωνική απαξία**.

1.5. Σχετικά με έγκλημα που τελέστηκε εντός Ελλάδος

Κατ' ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία της παρ. 5 αρ. 14 της Οδηγίας 2011/95/ΕΕ, η διάταξη της **παρ. 4α αρ. 14 ν.4636/2019** επιτρέπει την επίκληση των λόγων που προβλέπονται στο άρθρο 14 παράγραφος 4 στοιχεία α) και β) για την άρνηση χορήγησης καθεστώτος πρόσφυγα όταν **αυτό δεν έχει ακόμα χορηγηθεί, λειτουργώντας ουσιαστικά με τρόπο παρόμοιο με μια ρήτρα αποκλεισμού. Συνεπώς, η αποφαινόμενη αρχή δεν χορηγεί καθεστώς πρόσφυγα όταν ακόμα δεν έχει ληφθεί απόφαση χορήγησης**, αν α) ευλόγως θεωρείται ότι το πρόσωπο αυτό συνιστά κίνδυνο για την Εθνική Ασφάλεια της χώρας, β) το πρόσωπο αυτό συνιστά κίνδυνο για την κοινωνία της Χώρας, λόγω τελεσίδικης καταδίκης του για τη διάπραξη ιδιαίτερα σοβαρού εγκλήματος (όπως αυτό προσδιορίζεται στην παρ. Α.1.2. της παρούσας), συμπεριλαμβανομένων και των αδικημάτων που αναφέρονται στην περ. β' της παρ. 1 του άρθρου 17.

Για την ερμηνεία του «σοβαρού εγκλήματος» σ' αυτές τις περιπτώσεις ισχύουν τα όσα περιγράφονται παρακάτω στο Κεφάλαιο «Α2. Αποκλεισμός από την επικουρική προστασία».

Για την ερμηνεία του «*ιδιαίτερου σοβαρού εγκλήματος*» σ' αυτές τις περιπτώσεις ισχύουν τα όσα περιγράφονται παρακάτω στο Κεφάλαιο «*Β. Ανάκληση Διεθνούς Προστασίας λόγω διάπραξης σοβαρού εγκλήματος*».

2. Αποκλεισμός από την επικουρική προστασία

Σύμφωνα με την παρ. 1(β) και (δ) του άρθρου 17 του ν. 4636/2019 υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής δεν δικαιούται επικουρικής προστασίας όταν υπάρχουν βάσιμοι λόγοι να θεωρείται ότι έχει διαπράξει **σοβαρό έγκλημα** ή ότι συνιστά **κίνδυνο για την εθνική ασφάλεια της χώρας ή για την κοινωνία της χώρας, λόγω τελεσίδικης καταδίκης του για τη διάπραξη σοβαρού εγκλήματος**.

Στην παράγραφο 1 (β) του άρθρου 17 του ν. 4636/2019 αναφέρονται περιοριστικά οι πράξεις οι οποίες μπορούν να θεωρηθούν σοβαρά εγκλήματα για τον αποκλεισμό από την επικουρική προστασία.¹⁴ Ωστόσο, σε περίπτωση που διαπιστωθεί ότι ο αιτών έχει διαπράξει ένα από τα προαναφερόμενα αδικήματα **δεν θα πρέπει αυτοδίκαια να αποκλείεται** από το καθεστώς επικουρικής προστασίας, διότι η διατύπωση της σχετικής διάταξης «*Ως σοβαρό έγκλημα μπορεί να χαρακτηριστεί κακούργημα ή πλημμέλημα[...]*» δεν επιτρέπει αυτή τη δυνατότητα ερμηνείας. Συνεπώς θα πρέπει να εξετάζονται οι ειδικότερες συνθήκες και τα χαρακτηριστικά της κάθε υπόθεσης, προκειμένου να διαπιστωθεί αν η τέλεσή τους συνεπάγεται αποκλεισμό από την επικουρική προστασία. Ειδικότερα, το άρθρο 17 παράγραφος 1 στοιχείο β) ερμηνεύεται με τον ίδιο τρόπο όπως το άρθρο 12 παράγραφος 2 στοιχείο β) του ν. 4636/2019 και το άρθρο 1 ΣΤ στοιχείο β) της σύμβασης για τους πρόσφυγες υπό την έννοια ότι πρέπει να έχει διαπραχθεί σοβαρή αξιόποινη πράξη, αλλά περιλαμβάνει τόσο μη πολιτικά όσο και πολιτικά εγκλήματα. Ήσσονος σημασίας αδικήματα τα οποία επισύρουν μέτριες ποινές δεν μπορούν να συνιστούν λόγους αποκλεισμού βάσει της συγκεκριμένης διάταξης.

Αναφορικά με τα εγκλήματα που τελέστηκαν **εκτός Ελλάδας** κριτήριο θα πρέπει να είναι η αναξιοσύνη του αιτούντος για τη χορήγηση διεθνούς προστασίας και άρα θα πρέπει να διερευνάται αν οι πράξεις που τέλεσε ο/η αιτών/ούσα συνιστούν έγκλημα το οποίο συγκαταλέγεται σε αυτά που αναφέρονται στην παρ. 1 (β) του άρθρου 17 και στη συνέχεια να εφαρμόζονται κατ' αναλογία τα όσα αναφέρθηκαν ανωτέρω στο Κεφ. Α1 για το καθεστώς του πρόσφυγα. Σε περίπτωση που η τέλεση της πράξης προκύπτει από αλλοδαπή απόφαση, θα πρέπει να γίνεται, στο μέτρο του δυνατού, διερεύνηση για το αν το αλλοδαπό δικαστήριο έλαβε υπόψη του τα όσα αναφέρονται παρακάτω στο Κεφ. 2.1.

Αναφορικά με τα εγκλήματα που τελέστηκαν **εντός Ελλάδας**, κριτήριο θα πρέπει να είναι η επικινδυνότητα του αιτούντος για την κοινωνία της χώρας ή την εθνική ασφάλεια, σύμφωνα

¹⁴ Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή «[ω]ς **σοβαρό έγκλημα μπορεί να χαρακτηριστεί κακούργημα ή πλημμέλημα που τιμωρείται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών καθώς και τα αδικήματα της αρπαγής ανηλίκων (ΠΚ 324), της βαριάς σωματικής βλάβης (ΠΚ 310), σωματικής βλάβης αδύναμων ατόμων (ΠΚ 312), βιασμού (ΠΚ 336), προσβολής γενετήσιας αξιοπρέπειας (ΠΚ 337 παρ. 2-5), γενετήσιας πράξης με ανηλίκους ή ενώπιόν τους (ΠΚ 339), κατάχρησης ανηλίκων (ΠΚ 342), πορνογραφίας ανηλίκων (ΠΚ 348Α), προσέλευσης παιδιών για γενετήσιους λόγους (ΠΚ 348Β), μαστροπείας (ΠΚ 349), γενετήσιας πράξης με ανήλικο έναντι αμοιβής (ΠΚ 351Α), ληστείας (ΠΚ 380) και εκβίασης (ΠΚ 385).**» Περαιτέρω, σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθ. 17 ν. 4636/2019, ο αιτών μπορεί να αποκλειστεί από την επικουρική προστασία **ακόμη και αν διέπραξε, πριν την είσοδο του στη χώρα**, πράξη που χαρακτηρίζεται πλημμέλημα κατά την ελληνική νομοθεσία (δηλαδή επισύρει ποινή φυλάκισης), **εκτός όσων αναφέρονται ανωτέρω**, και εγκατέλειψε τη χώρα καταγωγής του αποκλειστικά και μόνο για να αποφύγει τις κυρώσεις συνεπεία των εγκλημάτων αυτών, εκτός εάν οι κυρώσεις στη χώρα καταγωγής είναι υπέρμετρα δυσανάλογες σε σχέση με την ποινή φυλάκισης που προβλέπεται για το ίδιο έγκλημα στην Ελλάδα. Για την εφαρμογή της διάταξης αυτής **απαιτείται βεβαιότητα** ότι έχει διαπραχθεί το έγκλημα (π.χ. ομολογία του αιτούντος ή έγγραφα).

με τη διάταξη της παρ. 1 (δ) του άρθρου 17 του ν. 4636/2019 (βλ. παρακάτω Κεφ. 2.1)

2.1. Αναφορικά με την τελεσίδικη καταδίκη για τη διάπραξη σοβαρού εγκλήματος

Σε περίπτωση που ο αιτών έχει καταδικαστεί τελεσίδικα στην Ελλάδα για τη διάπραξη του εγκλήματος, θα πρέπει να αναζητείται η σχετική καταδικαστική απόφαση, προκειμένου να μελετηθεί και να συμπεριληφθεί στο φάκελο. Πρέπει εδώ να σημειωθεί ότι δεν αρκεί απόσπασμα ή το διατακτικό μόνο της καταδικαστικής απόφασης για την εξαγωγή συμπεράσματος σχετικά με τον αποκλεισμό, καθώς **πρέπει να ληφθεί υπόψη το σύνολο των νομικών και πραγματικών περιστάσεων** που το Δικαστήριο έλαβε υπόψη του για το σχηματισμό της δικανικής κρίσης. Περαιτέρω, η απόφαση θα πρέπει να είναι τελεσίδικη, δηλαδή είτε να είναι πρώτου βαθμού και να μην έχει ασκηθεί έφεση κατά αυτής, είτε να είναι δευτεροβάθμια.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, μπορεί υπό προϋποθέσεις να προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου ότι ο αιτών **δεν αποτελεί κίνδυνο για την κοινωνία της χώρας**, παρότι έχει καταδικαστεί τελεσίδικα για κάποιο από τα αναφερόμενα στην ανωτέρω διάταξη εγκλήματα και, επομένως, θα πρέπει να χορηγείται επικουρική προστασία. Σε αυτή την κατηγορία εντάσσονται περιπτώσεις που ο αιτών έχει εκτίσει την ποινή του για σοβαρό έγκλημα κατά την έννοια της παρ. 1(β) του άρθρου 17 του ν. 4636/2019, ή μέρος της έκτισης της ποινής έχει ανασταλεί ή του έχει αποδοθεί χάρη ή αμνηστία σε συνδυασμό με το ότι δεν είναι υπότροπος σε εν γένει παραβατική συμπεριφορά και έχει δείξει σημεία ένταξης στην κοινωνία της χώρας (π.χ. έχει παρέλθει ικανό χρονικό διάστημα από την αποφυλάκισή του χωρίς να του έχει ασκηθεί νέα δίωξη για κάποιο αδίκημα). Είναι σημαντικό σε αυτές τις περιπτώσεις να γίνεται σχετική διερεύνηση. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι παρά την έκτιση της ποινής που επιβλήθηκε ή μέρους της, την αναστολή της, ή την απονομή αμνηστίας, θα πρέπει σε κάθε περίπτωση να αποκλείονται πρόσωπα τα οποία έχουν τελέσει εγκλήματα με χρήση βίας ή εγκλήματα με ιδιαίτερη κοινωνική απαξία (π.χ. εμπορία ναρκωτικών ουσιών κατ' επάγγελμα, εγκλήματα σεξουαλικής βίας και ιδίως κατά ανηλίκων) ή είναι υπότροποι σε εν γένει παραβατική συμπεριφορά.

Επισημαίνεται, επιπλέον, ότι **σε περίπτωση επιβολής δικαστικής απέλασης με βάση το άρθρο 74 ΠΚ που έχει καταργηθεί από 01/07/2019**, με βάση και τη Γνωμοδότηση 2/2021 «Εκτέλεση εκκρεμών δικαστικών αποφάσεων που διατάσσουν απέλαση αλλοδαπού μετά την κατάργηση του άρθρου 74 ΠΚ» της Εισαγγελίας του Αρείου Πάγου¹⁵: «η δικαστική απέλαση, η οποία είχε επιβληθεί από το δικαστήριο, είτε ως μέτρο ασφάλειας είτε ως παρεπόμενη ποινή, και ακολούθως, πριν αυτή εκτελεστεί, καταργήθηκε ρητά δια νόμου η πρόβλεψή της, όπως στην περί ης πρόκειται περίπτωση, δεν μπορεί πλέον να εκτελεστεί. [...] οι εισαγγελικοί λειτουργοί επιβάλλεται να προθούν σε ανάκληση των, κατά τα άνω, σχετικών με τη δικαστική απέλαση, παραγγελιών τους προς τις αρμόδιες Διευθύνσεις Αστυνομίας και ακολούθως να

¹⁵ βλ. Γνωμοδότηση 2/2021 Εισαγγελίας Αρείου Πάγου, διαθέσιμη σε <https://eisap.gr/%ce%b3%ce%bd%cf%89%ce%bc%ce%bf%ce%b4%cf%8c%cf%84%ce%b7%cf%83%ce%b7-2-2021/>

αρχαιοθετήσουν, κατά το μέρος αυτό, την υπόθεση, εκδίδοντας σχετική προς τούτο αιτιολογημένη πράξη.» Επομένως, προηγούμενη επιβολή δικαστικής απέλασης, η οποία ανακλήθηκε, δεν θα πρέπει να οδηγεί αυτοδίκαια σε αποκλεισμό από την επικουρική προστασία, καθώς δεν αρκεί (ούτε αρκούσε) η καταδίκη σε απέλαση για να κριθεί ότι ο αιτών είναι επικίνδυνος για την κοινωνία της χώρας, αλλά οι περιπτώσεις αυτές θα πρέπει να αξιολογούνται με βάση τα κριτήρια που εκτέθηκαν παραπάνω.

B. ΑΝΑΚΛΗΣΗ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΛΟΓΩ ΔΙΑΠΡΑΞΗΣ ΣΟΒΑΡΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ

Σύμφωνα με το αρ. 14 παρ. 3 στοιχ. α' και αρ. 19 παρ. 2 του ν. 4636/2019, η αποφαινόμενη αρχή ανακαλεί ή αρνείται να ανανεώσει το καθεστώς διεθνούς προστασίας αν, μετά τη χορήγησή του, θεμελιώσει ότι το εν λόγω πρόσωπο θα έπρεπε να είχε αποκλειστεί ή αποκλείεται από το καθεστώς διεθνούς σύμφωνα με το άρθρο 12 (για αναγνωρισμένους πρόσφυγες) ή το άρθρο 17 (για δικαιούχους επικουρικής προστασίας) αντίστοιχα.

Ακόμη, σύμφωνα με το Αρ. 14 παρ. 4 στοιχ. β' ν. 4636/2019, «*Η αποφαινόμενη αρχή ανακαλεί ή αρνείται να ανανεώσει το καθεστώς που χορηγήθηκε σε πρόσφυγα όταν: [...] β) το πρόσωπο αυτό, συνιστά κίνδυνο για την κοινωνία της χώρας, λόγω τελεσίδικης καταδίκης του για τη διάπραξη ιδιαίτερα σοβαρού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένων και των αδικημάτων που αναφέρονται στην περ. β' της παρ. 1 του άρθρου 17.*»¹⁶

Συμπληρωματικά στα όσα αναφέρθηκαν ανωτέρω υπό κεφάλαιο Α, Από τη διατύπωση της διάταξης αυτής προκύπτει ότι προκειμένου να αρχίσει η διαδικασία ανάκλησης του προσφυγικού καθεστώτος θα πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά τα ακόλουθα: (α) **τελεσίδικη καταδικαστική απόφαση** και (β) το έγκλημα για το οποίο έχει καταδικαστεί ο αιτών να είναι **ιδιαίτερα σοβαρό ή σοβαρό** κατ' αρ. 17 στοιχ. β' Ν.4636/2019 και (γ) το πρόσωπο, λόγω της τέλεσης του παραπάνω εγκλήματος, να **συνιστά κίνδυνο για την κοινωνία της χώρας**. Προκειμένου το έγκλημα να χαρακτηριστεί **σοβαρό** για την ανάκληση προσφυγικού καθεστώτος, θα πρέπει να εφαρμοστούν όσα εκτέθηκαν παραπάνω σε σχέση με τον αποκλεισμό από το προσφυγικό καθεστώς. Περαιτέρω, προκειμένου το έγκλημα να χαρακτηριστεί **ιδιαίτερος** σοβαρό, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη όλες οι περιστάσεις και οι συνθήκες τέλεσης του εγκλήματος, καθώς και το είδος και το ύψος της επιβληθείσας ποινής. Ως εκ τούτου σε αυτήν την κατηγορία θα πρέπει να εντάσσονται ιδίως εγκλήματα που ενέχουν μεγάλη κοινωνική απαξία, **ιδιαίτερος εφ' όσον διαπιστώθηκε ότι συνέτρεχαν επιβαρυντικές περιστάσεις ή τελέστηκαν με χρήση βίας και για τα οποία επιβλήθηκε ποινή κάθειρξης ή συνολικής ποινής φυλάκισης πάνω από πέντε έτη**. Τέλος, σχετικά με την προϋπόθεση ότι ο **δράστης του εγκλήματος θα πρέπει να συνιστά κίνδυνο για την κοινωνία της χώρας**, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όλες τις περιστάσεις του εγκλήματος, η προσωπικότητα του δράστη, το είδος της πράξης, το προσβαλλόμενο έννομο αγαθό, τυχόν **υποτροπή σε εν γένει**

¹⁶ Η διατύπωση αυτή είναι παρεμφερής με τη διατύπωση του άρθρ. 33 παρ. 2 της Σύμβασης της Γενεύης με την οποία προβλέπεται εξαίρεση από την **αρχή της μη επαναπρώθησης**. Κατά συνέπεια θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι θα πρέπει να εφαρμόζεται αναλόγως η σχετική νομολογία και θεωρία.

εγκληματική συμπεριφορά και η ύπαρξη σαφούς κινδύνου επανάληψης της εγκληματικής συμπεριφοράς.

Επισημαίνεται ότι θα πρέπει να συνεκτιμάται το γεγονός ότι ο δράστης έχει **εκτίσει την ποινή του, ή μέρος της έκτισης της ποινής έχει ανασταλεί ή του έχει αποδοθεί χάρη η αμνηστία, ή αν έχει δείξει σημεία ένταξης στην κοινωνία της χώρας** (π.χ. έχει παρέλθει ικανό χρονικό διάστημα από την αποφυλάκισή του χωρίς να του έχει ασκηθεί νέα δίωξη για κάποιο αδίκημα).

Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ

ΤΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΑΣΥΛΟΥ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΔΕΚΤΩΝ

Όλες οι Διευθύνσεις της Υπηρεσίας Ασύλου

Όλα τα ΠΓΑ και ΑΚΑ της Υπηρεσίας Ασύλου

ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΕΩΝ

- 1. Γραφείο κ. Υπουργού Μετανάστευσης και Ασύλου.**
- 2. Γραφείο κ. Γενικού Γραμματέα Μεταναστευτικής Πολιτικής**
- 3. Διεύθυνση Νομικής Υποστήριξης Ασύλου και Υποδοχής**